

Tự chọn ngữ văn 9

Ngày soạn: 16/8

Tiết 3

ÔN TẬP CÁCH TRÌNH BÀY NỘI DUNG TRONG ĐOẠN VĂN

I. MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

-Giúp học sinh

- + Nắm được cách trình bày nội dung trong đoạn văn diễn dịch, quy nạp, tổng phân hợp
- + Biết kết hợp các yếu tố Tiếng Việt trong đoạn văn
- + Rèn kĩ năng viết đoạn văn theo các yêu cầu khác nhau

II. NỘI DUNG, TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

***Hoạt động 1: Hướng dẫn mô hình các kiểu đoạn văn**

a. Đoạn tổng phân hợp:

- + Câu chủ đề nằm ở đầu và cuối.
- + Là đoạn phối hợp giữa phép diễn dịch và quy nạp.
- + Câu MĐ: nêu ý khái quát bậc 1.
- + Câu tiếp: Triển khai cụ thể ý khái quát.
- + Câu Chốt: Khái quát bậc 2 mang ý nâng cao, mở rộng.

b. Đoạn diễn dịch:

- + Câu chủ đề nằm ở đầu đoạn văn
- + Các câu tiếp theo diễn giải nội dung cho câu chủ đề
- + Câu cuối không chứa nội dung

c. Đoạn quy nạp

- + Câu chủ đề nằm ở cuối đoạn văn
- + Câu Đầu giới thiệu tác giả, tác phẩm

***Hoạt động 2: Minh họa cách viết cụ thể từng đoạn văn**

- **Dạng đoạn diễn dịch** (là cách thức trình bày ý đi từ ý chung, khái quát đến các ý cụ thể chi tiết. Đoạn diễn dịch thì câu chốt đứng đầu đoạn, các câu đi kèm sau nhằm minh họa câu chốt.

VD: *Em rất kính yêu mẹ. Bố thì nghiêm, mẹ thì hiền. Mẹ giống bà ngoại, từ nét mặt, nụ cười đôn hậu đến đôi bàn tay nhỏ nhắn, khéo léo. Mẹ đã về hưu được vài năm nay. Mẹ thức khuya, dậy sớm lo cho các con được ăn ngon, mặc đẹp, được học hành giỏi giang. Đứa con nào bị ốm, mẹ thờ dài lo lắng, chăm sóc từng viên thuốc, từng bát cháo... Mẹ luôn dặn các con: “nhà ta còn khó khăn, các con phải ngoan và chăm chỉ học hành”. Mỗi lần đi xa một hai ngày, em nhớ mẹ lắm!*

- **Dạng đoạn quy nạp** (là cách trình bày nội dung đi từ các ý chi tiết, cụ thể đến ý chung khái quát. Trong đoạn quy nạp, các câu mang ý chi tiết, cụ thể đứng trước, câu chủ đề đứng cuối đoạn.

Chú ý: đoạn diễn dịch có thể đảo lại thành đoạn quy nạp, hoặc ngược lại

VD: *Tình bạn phải chân thành, tôn trọng nhau, hết lòng yêu thương, giúp đỡ nhau cùng tiến bộ. Lúc vui, lúc buồn, khi thành đạt, khi khó khăn, bạn bè phải san sẻ cùng nhau. Có bạn chí thiết, có bạn tri âm, tri kỉ... Nhân dân ta có nhiều câu tục ngữ rất hay nói về tình bạn như : “giàu vì bạn, sang vì vợ” hay “Học thầy không tày học bạn”, nhà thơ Nguyễn Khuyến có bài “bạn đến chơi nhà” được nhiều người yêu thích. Trong đời người,*

Tự chọn ngữ văn 9

hầu như ai cũng có bạn. Bạn học thời tuổi thơ, thời cắp sách là trong sáng nhất, hồn nhiên nhất. **Thật vậy, tình bạn là một trong những tình cảm cao đẹp của chúng ta.**

- **Dựng đoạn song hành** (là đoạn văn được sắp xếp các ý ngang nhau, bổ sung cho nhau, phối hợp nhau để diễn tả ý chung. Đoạn song hành không có câu chủ đề.

VD: *Đi giữa Hạ Long vào mùa sương, ta cảm thấy những hòn đảo vừa xa lạ, vừa quen thuộc, mờ mờ, ảo ảo. Chung quanh ta, sương buông trắng xoá. Còn thuyền bơi trong sương như bơi trong mây. Tiếng sóng vỗ loong boong trên mạn thuyền. Tiếng gõ thuyền lộc ộc của bạn chài sẵn cá, âm vang mặt vịnh. Thỉnh thoảng mấy con hải âu đột ngột hiện ra trong màn sương....*

(Vịnh Hạ Long)

- **Dựng đoạn móc xích** (là đoạn văn trong đó cách sắp xếp ý nọ tiếp theo ý kia theo lối móc nối vào ý trước (qua những từ ngữ cụ thể) để bổ sung, giải thích cho ý trước.

VD: Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì phải tăng gia sản xuất. Muốn tăng gia sản xuất tốt thì phải có kĩ thuật cải tiến. Muốn sử dụng tốt kĩ thuật cải tiến thì phải có văn hoá. Vậy, việc bỏ túc văn hoá là cực kì cần thiết.

***Hoạt động 3: Luyện tập**

Bài 1: Cho câu chủ đề sau: “Em quên sao được kỉ niệm ngày đầu tiên đi học lớp Một”.

1. Viết tiếp câu chủ đề trên để có một đoạn văn diễn dịch khoảng từ 10 đến 12 câu.

2. Sau đó, hãy chuyển đổi đoạn văn diễn dịch thành đoạn văn quy nạp. Nêu cách chuyển đổi.

Bài 2: Cho câu chủ đề sau: Ca dao và tục ngữ Việt Nam đã diễn tả sâu sắc tình cảm yêu thương cộng đồng.

Hãy viết tiếp câu chủ đề trên để có một đoạn văn nghị luận chứng minh kết cấu theo kiểu tổng – phân - hợp

Bài 3. Viết đoạn văn tổng phân hợp cho sẵn câu chủ đề. “*Cái tình của lão Hạc đối với “cậu Vàng” thật là hiếm có và Nam Cao đã ghi lại trong những dòng chữ xúc động.*”

Gợi ý:

Cái tình của lão Hạc đối với “cậu Vàng” thật là hiếm có và Nam Cao đã ghi lại trong những dòng chữ xúc động. “Bởi không còn là con chó thường, cậu “vàng” đã trở thành người thân, niềm vui, niềm an ủi đối với cuộc sống cô đơn, lẻ loi một mình của lão. Lão “gọi nó là cậu Vàng như bà mẹ hiếm gọi đứa con cầu tự. Thỉnh thoảng không có việc gì làm, lão lại bắt rận cho nó hay đem nó ra ao tắm, cho nó ăn cơm trong một cái bát như một nhà giàu(...) Lão cứ nhắm vài miếng lại gắp cho nó một miếng như người ta gắp thức ăn cho con trẻ. Rồi lão chửi yêu nó, lão nói với nó như nói với một đứa cháu bé về bố nó”. Tình thế cùng đường khiến lão phải tính đến việc bán ‘cậu Vàng’ thì trong lão diễn ra một sự dằn vặt đau khổ. Lão kể lại cho ông giáo việc bán “cậu vàng” với tâm trạng vô cùng đau đớn: “lão cười như mếu, đôi mắt ầng ậc nước”. Đến nỗi ông giáo thương lão quá “muốn ôm chầm lấy lão mà oà lên khóc”. Khi nhắc đến việc cậu Vàng bị lừa rồi bị bắt, lão Hạc không còn nén nổi nỗi đau đớn cứ dội lên : “mặt lão đột nhiên co dúm lại. Những vết nhăn xô lại với nhau, ép cho nước mắt chảy ra. Cái đầu lão ngoẹo về một bên và cái miệng móm mém của lão mếu như con nít. Lão hu hu khóc. Lão Hạc đau đớn đến thế không phải chỉ vì quá thương con chó, mà còn vì lão không thể tha thứ cho mình vì đã nỡ

Tự chọn ngữ văn 9

lừa con chó trung thành của lão. Ông lão “quá lương thiện” ấy cảm thấy lương tâm đau nhói khi thấy trong đôi mắt của con chó bất ngờ bị trói có cái nhìn trách móc... Thì ra tôi già bằng này tuổi đầu rồi còn đánh lừa một con chó, nó không ngờ tôi nỡ tâm lừa nó. Phải có trái tim vô cùng nhân hậu và trong sạch thì mới bị dày vò lương tâm đau đớn đến thế, mới cảm thấy có lỗi với một con chó như vậy.

Tự chọn ngữ văn 9

Ngày soạn: 17/8

Tiết 4

TỔNG KẾT CÁC VĂN BẢN NHẬT DỤNG VÀ TRUYỆN TRUNG ĐẠI VIỆT NAM

I. MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

- Tổng hợp khái quát nội dung, nghệ thuật của các văn bản nhật dụng
- Khái quát các kiến thức về truyện trung đại Việt Nam

II. NỘI DUNG TIỀN TRÌNH DẠY HỌC

***Hoạt động 1: Khái quát kiến thức về văn bản nhật dụng**

1. Khái niệm:

- Là những văn bản viết về những đề tài mang tính thời sự, bức thiết trong xã hội
- Không thuộc kiểu PTBĐ, thể loại cố định nào, có thể kết hợp nhiều PTBĐ, có thể thuộc các kiểu văn bản nghị luận, truyện ngắn, bức thư, lời diễn văn
- Có giá trị lâu bền với thời gian

2. Các văn bản nhật dụng đã học

- **Giáo dục, vai trò của phụ nữ:** Công trường mở ra, Mẹ tôi.
- **Quyền sống của con người:** Tuyên bố của thế giới về sự sống còn, bảo vệ và phát triển của trẻ em.
- **Bảo vệ hòa bình, chống chiến tranh:** Đấu tranh cho một thế giới hòa bình.
- **Hội nhập với thế giới và bảo vệ bản sắc dân tộc:** Phong cách Hồ Chí Minh.
- **Quan hệ giữa thiên nhiên và con người:** Bức thư của thủ lĩnh da đỏ.
- **Môi trường:** Thông tin về Ngày Trái Đất năm 2000.
- **Tệ nạn ma túy, thuốc lá:** Ôn dịch, thuốc lá.
- **Dân số và tương lai của loài người:** Giáo dục, chìa khóa của tương lai, Bài toán dân số
- **Di tích lịch sử:** Cầu Long Biên – chứng nhân lịch sử.
- **Danh lam thắng cảnh:** Động Phong Nha.
- **Vai trò của văn hóa:** Ca Huế trên sông Hương

***Hoạt động 2: Thống kê các văn bản nhật dụng đã học**

BT1: Hoàn thiện bảng sau về các văn bản nhật dụng đã học trong chương trình Ngữ văn THCS.

Hoạt động nhóm: Tổ 1 – Lớp 6, Tổ 2 – lớp 7, Tổ 3 – Lớp 8, Tổ 4 – lớp 9

Lớp	Tên văn bản	Tác giả	Nội dung	Hình thức thể hiện
6				
7				
8				
9				

Sản phẩm của học sinh
BẢNG THỐNG KÊ CÁC VĂN BẢN NHẬT DỤNG

Văn bản nhật dụng Lớp 6

Tên văn bản	Tác giả	Nội dung	Hình thức thể hiện
Cầu Long Biên – chứng nhân lịch sử	Thuý Lan	Di tích lịch sử	Tự sự, miêu tả và biểu cảm
Bức thư của thủ lĩnh da đỏ	Xi-át-ton	Quan hệ giữa thiên nhiên và con người	Nghị luận và biểu cảm
Động Phong Nha	Trần Hoàng	Danh lam thắng cảnh	Thuyết minh và miêu tả

Văn bản nhật dụng Lớp 7

Tên văn bản	Tác giả	Nội dung	Hình thức thể hiện
Công trường mở ra	Lí Lan	Giáo dục	Tự sự và biểu cảm
Mẹ tôi	Ét-môn-đô đơ A-mi-xi	Vai trò của người phụ nữ	Tự sự
Cuộc chia tay của những con búp bê	Khánh Hoài	Mái ấm gia đình	Tự sự và miêu tả
Ca Huế trên sông Hương	Hà Ánh Minh	Văn hoá	Thuyết minh và miêu tả

Văn bản nhật dụng Lớp 8

Tên văn bản	Tác giả	Nội dung	Hình thức thể hiện
Thông tin về Ngày Trái Đất năm 2000	Sở Khoa học – Công nghệ Hà Nội	Môi trường	Nghị luận
Ôn dịch, thuốc lá	Nguyễn Khắc Viện	Tệ nạn ma túy, thuốc lá	Thuyết minh, nghị luận và biểu cảm
Bài toán dân số	Thái An	Dân số và tương lai loài người	Nghị luận

Tự chọn ngữ văn 9

Tổng kết văn bản nhật dụng Lớp 9

Tên văn bản	Tác giả	Nội dung	Hình thức thể hiện
Đấu tranh cho một thế giới hoà bình	G.G.Mác-két	Bảo vệ hoà bình, chống chiến tranh	Nghị luận và biểu cảm
Tuyên bố thế giới về sự sống còn, quyền được bảo vệ và phát triển của trẻ em	Hội nghị cấp cao thế giới về trẻ em	Quyền trẻ em	Nghị luận
Phong cách Hồ Chí Minh	Lê Anh Trà	Việc hội nhập và giữ gìn bản sắc văn hóa trong con người Hồ Chí Minh	Nghị luận

BẢNG TỔNG HỢP CỦA GV

Khối	Tên văn bản	Nội dung chính	Thể loại
6	Cầu Long Biên - Chứng nhân lịch sử.	Di tích lịch sử	Bút kí
	Bức thư của thủ lĩnh da đỏ	Quan hệ giữa thiên nhiên và con người	Thư từ
	Động Phong Nha	Danh lam thắng cảnh	Thuyết minh
7	Công trường mở ra	Giáo dục	Hồi kí
	Mẹ tôi	Vai trò của người phụ nữ	Truyện ngắn
	Cuộc chia tay của những con búp bê	Mái ấm gia đình	Truyện ngắn
	Ca Huế trên sông Hương	Văn hóa	Bút kí
8	Thông tin về Ngày trái đất năm 2000	Môi trường	Thông báo
	Ôn dịch thuốc lá	Tệ nạn xã hội	Nghị luận
	Bài toán dân số	Dân số và tương lai loài người	Nghị luận
9	Phong cách Hồ Chí Minh	Giữ gìn bản sắc dân tộc và hội nhập thế giới	Thuyết minh

Tự chọn ngữ văn 9

	Đấu tranh cho một thế giới hòa bình	Bảo vệ hòa bình, chống chiến tranh	Xã luận
	Tuyên bố thế giới về sự sống còn, quyền được bảo vệ và phát triển của trẻ em.	Quyền sống của con người	Nghị luận

****Hoạt động 3: Tổng hợp các truyện trung đại***

Bài tập 1: Lập bảng thống kê, ghi những kiến thức cần thiết vào từng cột theo mẫu

STT	Tên văn bản	Tác giả	Nội dung chính	Đặc sắc nghệ thuật
1	Chuyện người con gái Nam Xương	Nguyễn Dữ	Phẩm chất tốt đẹp và số phận oan trái của người phụ nữ Việt Nam dưới chế độ phong kiến	Khắc họa quá trình tâm lí và tính cách nhân vật, nghệ thuật kể chuyện sinh động, hấp dẫn
2	Chuyện cũ trong phủ chúa Trịnh	Phạm Đình Hổ	Cuộc sống xa hoa của vua chúa, quan lại phong kiến	Nghệ thuật viết tùy bút chân thực, hấp dẫn
3	Hoàng Lê nhất thống chí	Ngô gia văn phái	Vẻ đẹp hào hùng của người anh hùng dân tộc Nguyễn Huệ trong chiến công đại phá quân Thanh, sự thảm bại của bọn xâm lược và số phận bi thảm của lũ vua quan phản nước, hại dân.	Lối văn trần thuật đặc sắc kết hợp với miêu tả chân thực, sinh động